Die onvergelyklike

WHIPPET "4"

het weer 'n skitterende bewys gelewer van sy

Kwaliteit, Uithoudingsvermoe en Betroubaarheid

in een bewonderingswaardige reis,

van CAIRO na JOHANNESBURG.

Die karre het met volle vaart deur diepe, vinnig lopende riviere gejaag, deur paaie geploeg wat tot twee voet diep met modder was, oor slote vol water en klei gespring, maar, ofskoon dit deur gewone amateurdrywers bestuur was, waaronder een vrou, het die Whippets myl agter myl afgelê, uur na uur, dag na dag, totdat hulle eindelik na hulle enige maande op die pad gewees het, Johannesburg bereik het.

Dis wat Kaptein Cruden, wat hierdie reis bestuur het, die eerste van 'n gereelde diens vir toeriste tussen Cairo en Kaapstad, sê van die Whippets. "Ons is so in ons skik met die manier waarop die Whippet karre hulle op hierdie reis gedra het, dat ons hulle in die toekoms altyd gedurende die "nat seisoen" sal gebruik.

Volg Kaptein Cruden se Voorbeeld :

BESTEL U WHIPPET NOU !

ALLEEN TRANSVAAL VERTEENWOORDIGERS:

HAAK'S GARAGES BEP.

Pretoria se Oudste, Grootste en Mees Moderne Garage.

Bus 769. KOCH ST., PRETORIA. Telef. 1824.

Ook gevestig te:- **JOHANNESBURG, 10 Rissikstraat. — ERMELO, Kerkstraat.**

HOLEPROOF KOUSE

VIR ELEGANTE DAMES

HOLEPROOF No. 546.

Dames' medium gewig suiwer sy kouse. Met halfkatoene bôstuk en dubbel sool, sierlike enkel en punthak. In kleure: Rose Brune, Fauvette, Mardi Gras, Blond d'Or, Touterelle, Beige Castor, Mocca, Krimmer, Rose-Dust, Swart en Wit. Mate 8—10½. Prys **5/11**

Nuwe Prys van No. 2236.

Dames' medium gewig suiwer sy kouse, met die nuwe, verbeterde, vernoude, halfkatoene bôstuk en naad onder die voet, met sierlike enkel en punthak, in kleure: Parisienne, Valerie, Fauvette, Mardi Gras, Beige, Castor, Mocca, Krimmer, Rose Dust, Swart en Wit. Mate 8 tot 10½. Prys **6/11**

HOLEPROOF No. 547.

Dames' medium gewig suiwer sy kouse met Tweeling hak, halfkatoene bôstuk en dubbel sool, in kleure: Grain, Fauvette, Mardi Gras, Rose Brune, Claire, Blond d'Or. Mate 8½—10½. Prys nou **6/11**

HOLEPROOF No. 2206.

Dames' ekstra swaar suiwer sy kouse, met die nuwe, verbeterde, vernoude halfkatoene bôstuk en naad onder die voet, met sierlike enkel en punthak in die nuutste najaarskleure: Beige, Castor, Mocca, Krimmer, Rose Dust, Fauvette, Claire, Grain, Rose Brune, Gunmetal, Swart en Wit. Mate 8—10½. Prys **10/6**

HOLEPROOF No. 2476.

Dames' Chiffon gewig suiwer sy kouse met „Ex" toon en punthak in kleure: Claire, Fauvette, Coquette, Porcelaine, Mardi Gras, Grain, Blond d'Or, Rose Brune en Swart. Mate 8½—10½. Prys **11/6**

HOLEPROOF No. 3056.

Dames' vol sy medium gewig kouse, met „Ex"toon, sierlike enkel en punthak. Kleure: Fauvette, Claire, Rose Brune, Blond d'Or, Mardi Gras, Renard, Swart. Mate 8—10½. Prys **11/6**

HOLEPROOF No. 2200.

Mees Moderne swaar gewig suiwer sy kouse, 26 duim, met versterkte, gevlamde bôstuk, hak en „Ex"-toon. Kleure: Valerie, Beige, Castor, Mocca, Rose, Dust, Grain, Touterelle, Petale en Swart. Mate 10—11. Prys **13/6**

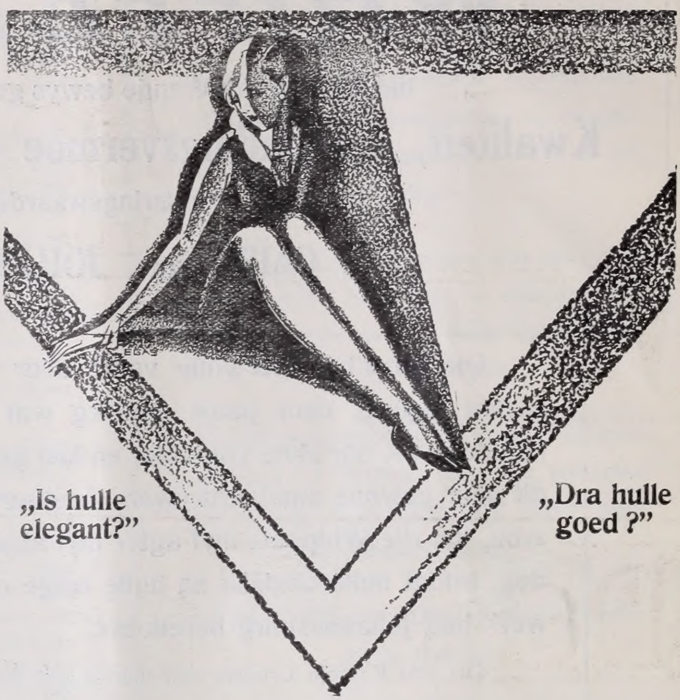

„Is hulle elegant?"

„Dra hulle goed ?"

Ja, as dit „ HOLEPROOF " is.

Elke elegante vrou vra hierdie twee vrae as sy kouse uitkies . . . vra, tensy sy reeds die swaar, volsy „Holeproof" kouse ken. — „Holeproof" kouse is ongetwyfeld elegant, omdat Lucile, die beroemde mode outoriteit vir elke jaargety nuwe kleurskakerings bring.

En „Holeproof" hou ongetwyfeld lang. Die kunstige toon „Ex" versterker wat onbeduidend lyk maar sterk is. „Ex" verleng die lewe sodanig, dat jy jou verwonder, dat soo'n elegante kous so lang kan hou.

Holeproof Hosiery

WM. MILLAR EN KIE.

Die groot Pos-Bestelling Firma. — Pretoria.

DE HERVORMER

Offisieel Orgaan van die Ned
Hervormde Kerk van Afrika.

HOOFREDAKTEUR :
Prof. Dr. S. P. ENGELBRECHT,
164, Lisdogan Laan,
Pretoria.

Administrateur van die Kerk:
die Heer J. H. JANSON,
Bus 1219, Pretoria.

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK AFRIKA

INTEKENPRYS :
7/6 Per jaargang vooruitbetaalbaar.
Verskyn op die 1ste en 15de
van ieder maand.
Intekeningsgelde te stuur aan:
firma J. H. DE BUSSY,
Bus 460, Pretoria.

No. 4. PRETORIA, 15 Augustus 1930. Jaargang XXII.

INHOUD.

Die Hervormer ... 42
Kerkelike Berichten ... 43
Overdenking ... 45
Dr. A. K. Kuiper ... 46
Ds. N. J. van Warmelo in Schoemansdal ... 47
Een en ander oor die Adventisme ... 50
Vredemaken ... 51
Wat sal ons lees ... 52
Kerkelike Eenheid ... 55

DE·HERVORMER

15 AUGUSTUS 1930.

Die Dordse Kerkorde in Suid-Afrika.

In „De Kerkbode" is daar op die oomblik 'n pennestryd aan die gang tussen die hoof-Redakteur Ds. P. G. J. Meiring, en Dr. P. J. S. de Klerk, predikant van die Gereformeerde Gemeente van Johannesburg, oor die ontstaan en die werk van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika. Ons wil ons hier glad nie inlaat nie met die pennestryd, hoewel ons graag wil verklaar, dat ons alle publikasies verwelkom, wat 'n suiwer en 'n helder lig werp op die kerklike verlede van ons Suid-Afrikaanse Boerevolk, en dat ons dit betreur, as die een of ander voorstelling gepubliseer word, wat misverstand kan wek, of 'n vertroebelde opvatting aangaande daardie verlede kan verbrei. En dit is dan ook daarom, dat ons die vinger wil lê op een sinsnede in die brief van Dr. de Klerk in „De Kerkbode" van 23 Julie j.l. waarin hy sê: „In 1824 is die Dordse Kerkorde deur die Ned. Geref. Kerk begrawe". Hierdie voorstelling is beslis onjuis, want dit bevat die meermaal uitgesproke mening, dat die Dordse Kerkorde in die Sewentiende en in die Agtiende eeu in Suid-Afrika van krag sou gewees het, dog in 1804 deur de Mist buite werking gestel en in 1824 deur die eerste Algemene Kerkvergadering finaal afgeskaf sou wees. Selfs Dr. J. P. v. d. Merwe sê in sy lewensbeskrywing van de Mist, wat 'n paar jaar gelede verskyn het, dat die Dordse Kerkorde in 1804 deur de Mist afgeskaf is. Maar dit is beslis onjuis, en daar hierdie foutiewe mening in sekere kringe algemeen verbrei is, is dit dat ons meen dat dit nodig en noodsaaklik is, om op die onjuistheid te wys. De Mist kon die Dordse Kerkorde in Suid-Afrika nie buite werking stel nie, of afskaf, net so min as wat die Algemene Kerkvergadering van 1824 dit kon doen. Ons sê dat dit vir de Mist en vir die Algemene Kerkvergadering van 1824 'n volslae onmoontlikheid was om dit af te skaf, want die Dordse Kerkorde was in die sewentiende nog in die agtiende eeu ooit in Suid-Afrika van krag. Dit is noodsaaklik om dit te verstaan, want as mens vir daardie tye hier in Suid Afrika 'n Kerkorde wil van krag sien, wat hier nooit ingevoer is nie, kry mens van die Suid-Afrikaanse kerklike geskiedenis van daardie dae noodwendig 'n skewe opvatting. Tot die jaar 1804 het die Suid-Afrikaanse kerklike gemeentes heeltemal sonder enige georganiseerde kerklike verband tot mekaar gestaan. Hierdie gemeentes het „min of meer" onder die Classis van Amsterdam geressorteer. Ons sê met nadruk „min of meer", want 'n verteenwoordiger in die Amsterdamse Classis het hierdie Suid-Afrikaanse gemeentes nooit gehad nie. Maar bowendien, al het hulle ook ten volle tot die Classis Amsterdam behoort, sou ook dan nog die Dordse Kerkorde daarin nie van krag gewees het nie, want die Classis Amsterdam het onder die Sinode van die Provinsie Noord Holland geval en daar was die Dordse Kerkorde nooit van krag nie, want die State van Holland en Westfriesland het na die afloop van die Dordse Sinode in 1619 die in Dordrecht opgestelde Kerkorde vir die Kerk in hulle gebied met nadruk verwerp, net soos dit in die meeste andere provinsies in Nederland die geval was.

As ons dan ook 'n kykie neem in die Suid-Afrikaanse Kerkgeskiedenis van voor die jaar 1804 dan sien ons ook hoe in die wyse van kerkregering die Dordse Kerkorde iets onbekends was. Voor die jaar 1804 was daar in Suid-Afrika glad geen kerkorde hoegenaamd ook van krag nie, en dit is die grote betekenis wat de Mist vir die Suid-Afrikaanse Kerk gehad het, dat hy dit vir die Kerk moontlik gemaak het om haar eie kerkorde te kon opstel, wel is waar binne die deur die Staat afgebakende grense, wat dan ook in die jaar 1824 gedoen is. Afgeskaf of begrawe is die Dordse Kerkorde egter nie, want dit was onmoontlik om iets af te skaf of te begrawe, wat in Suid-Afrika nooit van krag was, ja geheel onbekend was.

Dit was eers met die koms van Ds. D. Postma en die stigting van die Gereformeerde Kerk in 1859 dat die Dordse Kerkorde vir die eerste keer in Suid-Afrika ingevoer is. Die voorstelling, dat die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika met die afskaffing van die Dordse Kerkorde opgehef is, en in 1859 met die invoering van genoemde Kerkorde weer opnuut „herstig" is, is dan ook heeltemal onhoubaar. Soos ons in die begin gesê het, deel ons dit hier alleen mee om 'n historiese feit mee te deel, en nie om ons ook maar in die minste met die genoemde pennestryd in te laat nie.

Aan ons Intekenare.

Die rekeninge vir die nuwe jaargang, sowel as vir die agterstallige van die afgelope jaargang, word aan ons intekenare gestuur, en ons doen 'n beroep op iedere intekenaar, om tog onmiddelik te betaal, sodat dit nie nodig sal wees nie om straks weer rekeninge te moet uit stuur. Ons leser, op u intekengeld word gewag, dit word van u verwag, dat u dadelik sal betaal.

De Wartburg
Kerkelike Berichten

Die Regskommissie, bestaande uit Prof. Dr. J. H. Greyvenstein, Ds. J. J. Prinsloo en Prof. Dr. D. Pont wens bekend te maak, dat hulle nog tot op 31 Augustus voorgestelde wysiginge sal ontvang.

Buite Dienste van Ds. Joh. Dreyer.

Gemeente Bethal: 7 September: in Afdeling van ouderling B. Prinsloo.
Gemeente Chrissiesmeer: 21: September, 10.30 vm.: Chrissiesmeer, 2 n.m.: Carolina.
Gemeente Dullstroom: 30—31 Augustus: Nagmaal te Waterval Boven.
18—19 Oktober: Nagmaal te Dullstroom.

Wyle Mnr. en Mevr. Els.

Op die 30ste Junie is alhier na 'n korte siekbed oorlede die ou Vader Els in die ouderdom van 72 jaar en 6 maande.

Op die volgende dag is ook sy eggenote hem gevolg in die ouderdom van 73 jaar.

Die ter aardebestelling het plaas gevind op die 2de Julie en is die stoflike oorskot van die egpaar in één graf ter ruste gelê. Die ou Vader en Moeder het uit die Kaap Kolonie gekom om vir hulle kinders alhier te kuier en dit was die wil van die Heer dat hulle hier in die vreemde hulle graf moes vind.

Dit was 'n sware slag vir die agterblywende kinders en ons deel in hulle smart.

Ondoorgrondelik is die wil van die Heer. Ons kan slegs berus en sê: „Wat God doet is welgedaan."

Geluk, P.K. Vorentoe.

A. J. van Zyl, Ouderling.

Lewe van Ds. v. d. Hoff.

Namens die skrywers van die boekie „Ds. Dirk van der Hoff" wil ek almal bedank wat so vriendelik was om te help met die verkoop van die boekie. Ons vind dit net jammer dat die eerste druk nog nie heeltemal verkoop is nie. Die skrywers het gereken, dat by hierdie tyd sou 'n twede druk al nodig gewees het. As ons daaraan denk dat die prys van die boekie maar 1/- is, en dat die winste alles ten bate van die Weeshuis gaan, dan is ons verwondering nog groter.

Ons wil nou almal, wat nog boekies in hulle besit het vriendelik vra om as hulle dit nie meer kan verkoop nie, aan my terug te stuur. Ons wil probeer om die boekies te laat sirkuleer in gemeentes, waar ons meen dat nog geen boekies verkoop is nie.

Bus 115, Volksrust.

P. W. Venter.

Kensington.

Ditmaal zijn er werklik grote dingen gebeurd alhier. Op 18 Julie om 7.30 n.m. hadden wij het voorrecht om Ds. en Mev. L. E. Brandt te ontvangen in het Johan Rissik-Zaal, Troyeville.

Er waren honderde Leden en vrienden tegenwoordig. Onder het zingen van Ps. 146 vs. 1 kwam zijn Eerwaarde en Mevr. Brandt binnen. Daar de konsulent Ds. A. Oosthuizen niet tegenwoordig kon wezen, trad Ds. T. Dreyer op in zijn plaats, en leidde hun naar het verhoog. Tans werd een hartelike verwelkom tot onze nieuwe leraar en zijn echtgenoote gesproken door Ds. Dreyer, die ook een welkoms adres van de Kerkeraad en Gemeente hun voorlas en overhandigde.

Tevens werd een adres van het personeel en de kinderen van de Zondag School door Br. Diaken J. M. Quinn gelezen en aan hen gegeven. Een bloemruiker werd door een van de Zandag School kinderen aan Mevr. Brandt gegeven, alsook een versierde koek.

Wij waren ook vereerd met de tegenwoordigheid van Ds. J. van Belkum, wiens toespraak zeer op prijs gesteld werd.

Het was goed om Ds. Prinsloo van Johannesburg in zijn luimige aanspraak Ds. Brandt zijn schoon-zoon te horen noemen, omdat Ds. Brandt met twee van zijn „dochters" gehuwd is.

Ds. Brandt antwoordde op gevoelvolle en waardige wijze, en dankte al de betrokke personen voor hun vriendelikheid, maar hij kon niet helpen zijn verbazing te uiteren, daar zijn „schoonvader" nog geen kinderen had, terwijl de „schoonzoon" tog al 'n grootvader was.

Mevr. Brandt sprak ook op hartelike wijze het gezelschap toe, maar zeide dat zij niet wist van al de huweliken die haren man voltrokken had.

Een program van resiteren en zingen was ook uitgevoerd, met tussenpozingen waarin tee, koffie en lekkernijen genoten werden.

Een woord van dank werd ook de zusters toegekend, daar zij zoo vlijtig en ruimschoots voor alles gezorgd hadden.

Tot slot van zoo een dit gedenkwaardige avond werd lied 41 uit het nieuwe Liederbundel gezongen door twintig wit gekleede jonge meisjes uit de Zondag School, onder de begeleiding van ouderling C. P. Barnard.

Zaterdag, 19 Juli, is ons beroepen Herder en Leraar toen bevestigd, wederom in de tegenwoordigheid van een goede opkomst. Hier was een blijde stilte, waarin een ieder gelaat van vreugde blonk. Ds. van Belkum deed het bevestigen, en na de plegtige vragen, bij de handdrukken en zegenwensen namen ook deel Ds. Vermoten, die voor dit doel van Pretoria overgekomen was, ook Ds. J. Dreyer, en Ds. Prinsloo van Johannesburg. Een hartelik woord werd ook uitgesproken door Ouderling D. Maree als vertegenwoordiger van de Gereformeerde Kerk.

Op Zondag, 20 Julie, om 10.30 v.m., nam Ds. Brandt zijn intredingspreek, naar aanleiding van Ps. 121 vs. 2: „Mijne hulp is van den Heere, Die Hemel en Aarde gemaakt heeft". Hier volgde een meesterlijke prediking, waarin de aandacht geboeid en tijd vergeten was.

Maar nog zijn wij niet aan het einde van onze feestelikheden, want op Zaterdag, 26 Julie, hadden wij Kerkeraadsvergadering met onze eigen leraar. Zaterdag avond, hadden wij voorbereiding. Hier kon men weer betraande ogen zien. Vier tafels werden bediend. Om 7.30 n.m. was het Dankzegging uit de eerste vraag van de Heidelberge Catechismus: Ons eenigste troost in leven en in sterven. Bij deze gelegendheid werd de Heilige Doop aan vier kinderen bediend.

C. P. S. Barnard.

Erasmus.

Ons het die voorreg gehad om op 19 en 20 Julie met ons Winter-Nagmaal hier in die Bosveld ons konsulent Ds. A. J. Barger by ons te hê. Die opkoms was heeltemal bevredigend. Sy Eerwaarde het Vrydag middag hier aangekom. Vrydag agter middag was daar katekisasie. Saterdag môre is 'n paar getroud en vier persone aangeneem. Saterdag om 3 uur n.m. het Sy Eerw. sy voorbereidingspreek gehad. Saterdag aand was daar ook diens: Sondag môre is sewe tafels bedien en Sondag namiddag ses kindertjies gedoop. Sondag aand het Sy Eerw. sy sluitingsdiens gehou. Die preke was baie ernstig en boeiend, mag dit in goeie aarde geval het en vrugte voorbring.

Ons wens Sy Eerw. ook alle Heil en Seën toe vir al sy opofferings.

P. J. van Rensburg.

Turffontein.

Die laaste week kan met reg 'n week van feesviering genoem word vir ons Hervormers in Johannesburg.

Die twee jong gemeentes van Turffontein en Kensington, wat op 15 Mei 1929 gestig was deur die Ring van Standerton, het nu reeds beroep, en het hede hulle nuwe predikant ontvang.

Die twee jong gemeentes het ongetwyfel bewys wat deur welgemeende poginge kan gedoen word, en die funksies wat plaas gevind het by hulle, in verband met die ontvangs, bevestiging en interede, is 'n pragtig bewys dat deur die skouders aan die wiel te hou, dat hulle alle hoop mag koester om twee sterke gemeentes te word.

Hulle kon dan ook nie beter gedoen het dan Sij WelEerw. Ds. L. E. Brandt te beroep, want als iemand bekend is met die mensdom van Johannesburg, karakters en toestande, dan is dit hy, want vir jare is hy voorheen werksaam gewees in die stad.

Ook die twee gemeentes behoor trots te wees dat hulle so een bekwaam man hier gekry het, en daarby ons oudste dienende Hervormde predikant, voorsitter van die Algemeene Kommissie ens., 'n man met groot ondervinding en ongetwyfeld ruime invloed, waarvan gewis die gemeentes hulle voordele sal trek.

Die ontvangste, gegee aan Sy Eerwaarde en sy famielie, is 'n duidelik bewys van die waardering van die gemeentes, teenoor hulle herder en leraar, want in beide gemeentes was die ontvangs, n.l. te Turffontein, 17 Julie 1930, en te Kensington, 18 Julie 1930, uitstekend, en alles was 'n bewys dat die gemeentes nie jammer is dat hulle Sy Eerwaarde beroep het.

Die WelEerw. Ds. T. F. J. Dreyer van Standerton, moes op beide funksies geageer het als voorsitter, daar hij konsulent van beide gemeentes is, hy het dit dan ook gedoen te Kensington, maar weëns omstandighede kon hy nie te Turffontein wees op 17 Julie 1930, en daarom is die gemeente van Turffontein 'n hartelike dank verskuldig aan Sy WelEerwaarde Ds. J. J. Prinsloo die Herder van die Johannesburg gemeente, wat op versoek van die Turffontein gemeente so bereidwillig was, en geageer het als voorsitter, en wat, tesaam met die susters van die gemeente, verantwoordelik is vir die sukses van die aand.

Predikante en afgevaardigde van alle Protestante Kerke, van Johannesburg en omliggende distrikte waren aanwesig, en om 7.30 n.m., wagte allen in die saal met

spanning die koms van Sy Eerw., en toen hy, met sy familie die saal intree song allen „Dat 's Heeren Seën op U daal".

Daarna verwelkomde die voorsitter, die WelEerw. Ds. J. J. Prinsloo Sy WelEerwaarde en sy familie, namens die gemeente, en lees die adres voor wat hy hom oorhandigde, waarna 'n klein dogtertjie, Margrieta Blignaut, 'n bouquet blomme oorhandigde aan Mevr. Brandt.

Daarna werd toesprake gehou deur die WelEerw. Ds. Kuhn van Germiston, die WelEerw. Ds. Broodryk van die Verenigde Kerk van Tuffontein, alsook van afgevaardigde van die Gereformeerde Kerk, resitasies werd gegê, en die koor het gesing, en in kort, alles het saam gewerk om die aand 'n sukses te maak.

Daarna antwoorde Sy WelEerw. Ds. L. E. Brandt op al die toesprake en die hartelike manier waarop hy en sy familie ontvang is, en bedank voornamelik die Predikante en afgevaardigde van andere Kerkgenootskappe, en sê dat hy hoop in die toekoms, om nie alleen hard te werk vir die gemeentes wat hom beroep het, maar ook sy saamwerking en sympathie te bewys aan allen wat Kristelikheid soek.

Die dames van beide gemeentes verdien waarlik 'n pluimpjie vir die onthalinge, want koek en verversinge was waarlik volop en in oorvloed, waar al die koek vandaan het gekom, dit gaan 'n mens te bo.

Die bevestiging en intrede het in beide gemeentes plaas gevind als volg:—

Bevestiging te Kensington, deur Emeritus Predikant, die WelEerw. Ds. van Belkum op Saterdag aand, 19 Julie 1930, waar Sy WelEerw. Ds. L. E. Brandt sy intrede gedoen het die volgende more, terwyl hy te Turffontein bevestig was deur die WelEerw. Ds. T. F. J. Dreyer van Standerton op Sondag middag, 20 Julie 1930, en het sy intrede daar gedoen die selfde aand, of liewer gesê in die Ned. Herv. Kerk te Ophirton.

Die belangstelling in al die dienste was verbasend groot, van alle kante, kerke en gemeentes was daar verteenwoordigers as ook van vriendelik gesinde verenigings. Prof. Dr. B. Gemser en Prof. Dr. S. P. Engelbrecht was met hulle eggenotes ook aanwesig, as ook Dr. A. K. Kuiper, emeritus predikant van Amsterdam, Nederland, wat op die oomblik in Suid-Afrika op besoek is.

Ons bede is, dat God Ds. Brandt en familie genadiglik naby mag wees, dat Sy Koninkryk in hierdie gemeentes mag kome.

J. H. Geers, Skriba.

Overdenking

HEILIGMAKING.

Zoo zult gij dan dezelve aan hunne vruchten kennen.
Matth. 7:20.

De wedergeboorne, die de Heilige Geest ontvangen heeft, bezit de kracht om zich Gode te heiligen, om zijn leven Gode te wijden. Hij jaagt de heiligmaking na en heeft geleerd „den nieuwen mensch aan te doen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid". De „goede werken" vloeien dus van zelf voort uit het geloof. Het is niet de vraag of men goede werken doen moet om Gode te behagen, want men doet ze (het kan niet anders) in de gemeenschap met Christus, die door het geloof in ons hart leeft. Luther heeft dan ook terecht gezegd op zijne eigenaardige wijze: „het is toch een levend, werkzaam, machtig ding, dat geloof! Het vraagt niet of goede werken gedaan moeten worden, maar vóórdat men vraagt, heeft het geloof ze reeds gedaan en is het altijd bezig ze te doen."

Het was deze waarheid, die Jezus uitdrukte in het beeld van de boom en zijn vruchten. De goede werken zijn de vruchten van de boom de geloofs; zij hangen er onverbrekelik mede samen; zo de boom is, zijn ook de vruchten; zo zult gij dan dezelve aan hun vruchten kennen.

Men spreekt van „Christelike deugden", zonder er bij te denken wat in waarheid Christelike deugden zijn. Die grondslag der Christelike deugdenleer is het Christelike geloofsleven, en Christelike deugden kunnen dus in de grond alleen die deugden zijn, welke vruchten zijn des geloofs. Geloofsleven en zedelik leven zijn niet te scheiden op Christelik standpunt.

De heiligmaking is de vrucht van de gemeenschap der gelovigen met Christus' dood en opstanding. Door het geloof één plant met Hem geworden zijnde, zijn zij met Hem der zonde gestorven; maar zijn zij ook met Hem opgewekt, en is dus hun leven in waarheid opstandingsleven te noemen (Rom. 6:4).

Jagen naar die heiligmaking is de roeping van de gelovige; en daaronder wordt niet verstaan, zegt Jezus, het roepen; Here, Here! niet het vroom spreken over God en goddelike dingen, maar het doen van de wil des Vaders, die in de hemelen is. Dit is nu geen lichte taak, en de uitnemendsten onder de geloovigen hebben vaak de zwaarste strijd te voeren tegen de vijand, die hen van binnen en van buiten bedreigt. Zeker van de overwinning, leggen zij toch hunne wapenrusting niet af, maar drukken zij ook hierin de voetstappen huns Heilands, wiens ganse leven één strijd, één lijden was. Juist zij, die verzekerd zijn, dat niets hen scheiden zal van de liefde Gods in Christus, en die weten, dat voor hen alles volbracht is, zullen arbeiden aan anderen en zichzelven zoolang het dag is. Al staan zij niet meer onder de wet, die voor hen geen dwangmiddel meer is, toch, vrij van de wet zijnde, vervullen zij haar, omdat hun in de gemeenschap met Christus geheiligde wil overeenstemt met de eisch der wet. Nu is de wet, naar het schone woord van Jacobus, een wet der vrijheid voor hen geworden. Wat eerst uit

dwang of vrees geschiedde, geschiedt nu uit dankbare liefde vrijwillig.

Ziende op de zwakheden en struikelingen van de gelovigen, heeft men gevraagd: wat hen dan wel onderscheidt van de kinderen dezer wereld, die soms beminneliker en aangenamer zijn dan zij? Het antwoord zou kunnen luiden, dat de gelovigen maar één vrees kennen: het hart Gods te bedroeven door de zonde te doen. Het beminnelikste kind dezer wereld vergeeft zichzelve de zonde zo spoedig of verontschuldigt elke misstap, is ras met zichzelve tevreden en is een in meerdere of mindere mate zelfzuchtige. Het kind des lichts betreurt zelfs de minste afwijking, die eene schaduw werpt op de gemeenschap tussen zijne ziel en God. Het kruis neemt hij blijmoedig op, en volgt de Goede Herder. Voor anderen leeft hij, niet voor zich zelve. Zijn hart is in de hemel, al wandelt zijn voet nog op aarde.

Moeilik — maar niet onmogelik. Verslagen soms in het oog der wereld — en toch meer dan overwinnaar in Christus. In deze wereld — en toch niet van deze wereld; maar alles in het werk stellend om deze wereld te winnen voor Christus, en zo nader te brengen tot God. Ziedaar enkele vruchten van hen, die de heiligmaking najagen. Aan hun vruchten zult gij dezelve kennen! Ziende op uw vruchten: wat dunkt u van u zelven? Hoe kent u de wereld — of liever, al beschouwde de wereld u als een gelovige, hoe kent Hij u, Die harten en nieren proeft?

◆

Dr. A. K. KUIPER.

Soos die lesers hulle nog sal herinner het ons in „Die Hervormer" van 1 Maart j.l. 'n artiekel oorgedruk uit 'n Hollandse blad oor die bekende Amsterdamse predikant, Dr. A. K. Kuiper, wat enige maande gelede sy emeritaat ontvang het. Daarna is die voorreg aan vele te beurt geval om Dr. Kuiper hier in Suid-Afrika te ontmoet en uit sy mond die Evangelie te hoor verkondig. So het hy ook Sondag aand, 10 Augustus, in die Ned. Hervormde Kerk vir Ds. S. Vermooten 'n preekbeurt waargeneem. Die kerkgebou was van hoek tot kant beset, en onder 'n doodse stilte het die skare naar die gevierde en vrome prediker geluister. Die Gemeente het dit besonder gewaardeer, dat Dr. Kuiper hier wou optree, getuige ook die hartelike woorde, wat Ds. Vermooten in die oggend diens vanaf die kansel tot Dr. Kuiper gerig het. Hy was 'n vreemdeling vir die Gemeente van Pretoria, en die Gemeente vreemd vir hom, maar dit was die Woord Gods wat hier samegebring het en wat verbind. Ons wil van hierdie geleentheid gebruik maak, om ons lesers se aandag te vestig op die verskillende mooie bundels Skrifoverdenkinge van Dr. Kuiper soos „In de Schuilplaats des Allerhoogsten", „Vernieuwd van dag tot dag", „Als Ziende den Onzienlijke". Dit is lektuur wat ons van harte aanbeveel, en ons hoop dat ons lesers dit by die firma de Bussy sal bestel. Deur sulke boeke word ons geloof opgebou. Op Maandag aand het Dr. Kuiper, ingelei deur Prof. Greyvenstein, 'n referaat gehou in die T.U.K. oor die Gebed. In die „Volkstem" het die volgende oor hom verskyn:

„Een van de beste vertegenwoordigers van 't tegenwoordige geestelike en godsdienstige leven in Nederland is op 't ogenblik in Z.-Afrika, in de persoon van dr. A. K. Kuiper, emeritus-predikant van de Doopsgezinde Gemeente van Amsterdam. 'n Halve eeuw van nederlands godsdienstig leven heeft dr. Kuiper van nabij meegemaakt en zelf heeft hij 'n aktieve rol gespeeld in de ontwikkeling daarvan. Geboren in 1864 te Amsterdam, waar zijn vader, ds. Taco Kuiper, Doopsgezind predikant was, is dr. Kuiper Amsterdammer in hart en nieren, temeer waar hij ook aan de Amsterdamse Universiteit z'n theologiese opleiding genoot en later zelf gedurende 30 jaren aldaar predikant was. Z'n liefde voor de hoofstad van Nederland is goot, gelijk bij zovelen die 't Amsterdamse stadsleven hebben meegemaakt, en 't typies stadschoon aldaar hebben leren opmerken. De professoren, die 't meest tot z'n geestelike vorming hebben bijgedragen, waren prof. P. D. Chantepie de la Saussaye en prof. J. C. Matthes, de Oud-Testamentikus van naam, onder wie de jonge predikant in 1894 promoveerde tot Doktor in de Godgeleerdheid over 't moeilike vraagstuk van de tweede helft van de Prefetieën van Zaccharia (IX—XIV). De eerste negen jaren van z'n predikantschap bracht dr. Kuiper door onder de Friese Dopsgezinden, van 1890 tot 1895 als predikant van Rottevalle, van 1895—99 te Warga, waarna 'n beroep naar de nijvere Zaanstreek werd aanvaard, waar van 1899—1901 de gemeente van Wormerveer werd gediend. In 1901 vertrok dr. Kuiper naar Amsterdam, waar hij tot 1930 mocht werkzaam zijn.

In de sympathieke, stille, nijvere Doopsgezinde kring behoort dr. Kuiper tot de rechtse groep, hoewel ook in vrijzinnige kringen zijn persoon en werk hoog geacht is. 't Was vooral prof. Chantepie de la Saussaye Junior, de later wereldberoemde Leidse Godsdiensthistoricus en ethicus, die diepe indruk op 't geestelik leven van dr. Kuiper gehad heeft, en de verhouding van leermeester tot leerling tussen beiden is omgezet in die van levenslange vriendschap tot aan de dood van prof. Chantepie in 1920.

De periodiek „Overdenkingen", waarin zulk 'n schat van de beste stichtelike lektuur verzameld is van mannen, die 't oude Christendom ervoeren en beleden als hun persoonlik levensbehoud, en in de taal van onze tijd daarvan spraken, is na 't overlijden van prof. Chantepie en z'n mederedakteur prof. Valeton, van Utrecht ,voortgezet onder redaktie van prof. Obbink en dr. Kuiper. Menige bijdrage van dr. Kuiper's hand verscheen in dit veelgelezen tijdschrift. En hoezeer zijn meditaties gewaardeerd werden, blijkt uit de verschijning en 't debiet van drie bundels preken onder de titels „Als ziende den Onzienlike", „In de Schuilplaats des Allerhoogsten" en „Vernieuwd van dag tot dag". Dr. Kuiper's diepgaande Bijbelkennis, vertrouwdheid met de behoeften van de tegenwoordige mens, en heldere, eenvoudige stijl.

Ook in andere tijdschriften verschenen bijdragen van z'n hand. Reeds als jong predikant hadden de grote sosiale vraagstukken van onze tijd z'n belangstelling, welke vooral door z'n arbeid in de grote industrie-sentra van Zaanland en Amsterdam telkens nieuwe prikkels ontving. Produkt van deze bemoeiingen is o.a. z'n brochure over „Industrie en Persoonlikheid" in 't tijdschrift „Synthese", onder redaktie van de professoren Kohnstamm en de Sopper. Prof. Kohnstamm, de bekende Christen geworden natuurfilosoof, is z'n persoonlike vriend. Op studentenkonferenties was dr. Kuiper 'n geziene gast en gaarne gehoorde spreker. Velen zijn degenen, en onder hen ook verscheidenen hier in Zuid-Afrika, die tot de trouwe hoorders van dr. Kuiper behoorden. Bij z'n afscheid als predikant heeft prof. Paul Scholten, professor in de Rechten aan de Amsterdamse Universiteit 'n biezonder treffend getuigens gegeven aangaande dr. Kuiper als prediker en pastor (Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur, 24 Jan. 1930, overgenomen in 't Orgaan van de Hervormde Kerk van Zuid-Afrika, De Hervormer), waaruit ik aanhaal: „In 'n tijd, die niet de kracht had om de wereld van de Waarheid te vervullen, is A. K. Kuiper een dergenen geweest, die de Waarheid bewaarde en diende naar vermogen. In Kuiper's woorden heb ik het Woord gehoord, dat ons aansprak, ons oordeelde en bevrijdde. Ik geloof, dat het veel is, indien dit van 'n prediker kan gezegd worden."

MARIA VAN BETHANIE.

Neen, 't was niet enkel luist'ren wat zij deed,
Als zij aan Jezus voet gezeten,
Zijn liefdelessen kwam te weten,
Zij was ook tot des Meesters dienst gereed.

Gebroken werd d'albasten Nardus-flesch.
De liefde, eens in haar hart ontsproten,
Heeft ze in die wijding uitgegoten;
Wat schoone en navolgbre levensles!

Heer! maak Gij zelf ons harte dus bereid,
Dat wij naar Uwe stem steeds hooren,
En door Uw Heil'gen Geest herboren
Zij't kostbaarste bezit geheel U toegewijd.

M. M.

Ds. N. J. VAN WARMELO IN SCHOEMANSDAL.

III.

P. W. Geyser en Eggenote. Hy was diaken van Ds. van Warmelo in Soutpansberg. Die oue Heer Hendrik Geyser, tans nog dienende ouderling van Waterberg, is 'n broerskind van hom.

Toe die dae van bevestiging virby was, en Ds. G. W. Smits weer terug is naar Rustenburg, het die groot en moeilik werk vir Ds. en Mevr. van Warmelo in die uitgestrekte en woeste Soutpansbergse wêreld begin. Dit is merkwaardig om te sien hoe hy, die vreemdeling, sy gemeentelede verstaan het, hoe hy die weg tot hulle harte gevind het, hoe hy veel vir hulle beteken het. Ds. van Warmelo was iemand met 'n diep en teer gevoel, iemand wat homself nie gesoek het nie, wat op 'n navolgenswaardige wyse verstaan het om homself te verlogen, en sy deur God oplegde kruis te dra. Sy hart was vol liefde vir andere, en gevoelig vir die liefde wat anderes hom geskenk het. In ieder mensesiel ,met wie hy in aanraking gekom het, kon hy die hemelse kant vind, en daardie hemelse kant het hom die toegang verskaf om in die hart van die koninkryk der hemele te getuig. Ons word ook viral getref deur die eerbied wat Ds. vanWarmelo had vir die deugde, wat hy in andere gesien het. Hy had sy heel lewe lang 'n eerbied vir die ou Voortrekkergeslag, die ou „Emigrante" wat hier in Transvaal gekom het, omdat hulle hulself wou wees. Hy het eerbied gehad vir daardie stoere geslag wat die paaie hier kom stoftrap het, die ou bevolking, wat die hitte van die dag en die koue van die nag gedra het. Toe hy in die laaste jare van sy lewe teen sy wil in die kerkvereeniging gesleep werd, was dit hom 'n bron van smart, dat daar met die Kerkvereniging deur die later ingekomenes so bitter weinig rekening gehou

werd met die gevoelens van daardie eerste Intrekkers. Hulle werd op sy geset, en nie gereken nie. Sy hele lewe deur het hy vir daardie ou Voortrekkers, en vir die Hervormde Kerk, die ou Voortrekkerskerk, eerbied gehad. Hy was dankbaar, o so dankbaar, as hom iets goeds te beurt val, selfs te midde van die donkerste dae. Hy was dankbaar vir ieder sonnestraaltjie van die lewe. So kon hy op 15 September 1864 op kinderlike wyse aan sy moeder skrywe oor sy geluk, hoedat hy hom bevoorreg gevoel het in sy pastorie: „Gisteren ochtend kwam ik aan het ontbijt, nadat mijn vrouwtjie het had klaargemaakt (en het is een allerbest knap vrouwtje), en toen ik binnen kwam, had ik plotseling allerlei gedachten, opgewekt door de gezellige kamer, kokend theewater, een schoon servet enz., het zag er een regt huiselijk uit, en dan dat het mijn huis was, mijn kamer, mijn goed, mijn vrouw, o, ik had nog weinig over mijn goed geluk nagedacht, dat alles zoo naar wensch afliep, en ik zoo regt genoegelijk mijne beenen onder mijne *eigene* tafel kon steken." Ja en dan het sy gemoed vol geword toe hy sy heerlike ontbyt gesien het, en hy het gewens, dat hy aan een of ander hongerige arme iets kon meedeel, 'n ontbyt, wat bestaan het uit „sterke thee, geroosterd brood, een springbokbout, zacht gekookte eijeren, en flensjes van een struisvogel ei gemaakt". En dan skrijwe hij verder: „De menschen gaan steeds voort om ons te bederven, en mijn vrouwtje, hoe klein ook, is bijzonder goed van innemen. Nu kan ik ook van mijzelven zeggen, dat ik mijn best doe. De pastory staat voor iedereen open, en elkeen kan een goed woord en een kop koffij krijgen. Ik help de menschen waar ik kan, en indien ik de menschen somtijds wat hard aanval van wege hunne zonden, dat alles geschiedt uit belangstelling in hun welzijn. Daar is hier ontzaglijk veel te doen; een gemeente, die nimmer eene predikant gehad heeft, gaat achteruit in alles, vooral in het godsdienstige, en wanneer men dat bedenkt, dan is het nog verwonderlijk te zien wat een diepe veneratie zoo voor alles wat Godsdienst is, bestaat Daar het nu mijne gemeente is, mijne schaapjes, en de verantwoording mij soms zwaar terneder drukt, zoo doe ik mijn best aan die afgedwaalde schapen te doen, wat in mijn vermogen is, en ik heb het geluk, dat zij dat op prijs stellen en mij lief krijgen. Maar ik spreek slechts van korte ondervinding, wie weet, hoe ik naderhand zal oordeelen; toch hoop en vertrouw ik dat ik nog lang zulke gunstige berigten aan u zal mogen zenden. Juist dat hier veel te doen is, was mij een prikkel om te gaan, en indien ik somtijds een ziel kon redden van het verderf, zoo zou mijne komst naar deze plaats niet te vergeefs zijn. Het doet mij genoegen dat ik gunstige berigten omtrent onze gezondheid kan mededeelen. Sien heeft nog eens gelegenheid gehad aan hare oude kwaal herinnerd te worden, maar slechts twee dagen. Zondag avonds heb ik wel eens hoofdpijn; ik preek altijd uit het hoofd, en altijd tweemaal. De eerste October is er weer voorbereiding; 2 October nachtmaal en dankzegging; dus dan is het weer druk, en dan ben ik geheel alleen; dan komen wederom van heinde en verre de wagens, en is het dorp onkenbaar geworden. Dan wordt er aangenomen en gedoopt, kerkeraadsvergadering gehouden, alles geschreven en geboekt, en daar alles op den predikant neerkomt, zoo loopt het hoofd dan om. Over de stilte heb ik volstrekt geen klagen. Integendeel het is alsof het drukker wordt; dat aantal menschen, die hier komen, is verbazend, en dan heeft de een dit, de ander weer iets anders. Zoo gaat het van Maandag tot Zaturdag. Zoo worden wij ieder oogenblik open bezig gehouden. En dat is goed; zoo blijft de goede verstandhouding bestaan, en daarvan hangt alles af. Beter dat zij het huis van den predikant opzoeken dan vermijden. Ik moedig het ook maar aan, als zijnde het ook een middel om eenige beschaving te bevorderen en ze wat te leeren." En dan vervolg Ds. van Warmelo sy brief oor verskillende kiste goed wat vir hom uit Holland aangekom het, en wat so vol liefde deur sy familie in Holland ingepak is, en dan voeg hy daaraan toe: „Wat zijn wij, vooral in vergelijking van de Transvaalsche menschen, toch rijk aan aardsche goederen! en wat hebben wij veel om ons huis op te sieren."

In 'n brief van Mevrou van Warmelo aan haar skoonmoeder, gedateer 16 September 1864, begin sy met te vertel dat hulle briewe uit Holland ontvang het. Die briewe gaat tot op die poskantoor van Pretoria; waar Ds. Begemann dit ontvang en alles bewaar tot dat daar 'n goeie geleentheid kom om dit per ossewa naar Schoemansdal te stuur! Soiets kan ons onsself nou nie meer voorstel nie. Sy vertel in die brief ook weer een en ander van die lewe in Soutpansberg: „Buiten thee, koffij, suiker, rijst, hebben wij nog altijd gegeten, zonder dat het ons iets gekost heeft; hoewel wij nu zelf hoenders hebben, krijgen wij nog dikwijls eijeren; van tijd tot tijd krijgen wij een struisvogelei. Er wordt hier niet anders gestoken dan hout, en daarvan is hier in den omtrek eene groote menigte; de kaffers loopen er mede rond en verruilen het voor blaauwe kralen. Er loopen hier altijd veel kaffers met allerlei voortbrengselen van hun grond, als: aardappelen, mielies, pompoenen, die men dan ook voor kralen kan ruilen. Het is aardig om die kaffirs te zien en te hooren praten, van hunne taal kan ik nog niets dan sepila, dat is: loop maar.

De tijd van groenten begint nu ook aan te komen, Zaterdag kregen wij een mand met doperwt-

jes, wortels, vijen, kool en soepgroenten, en dat kwam heerlijk te pas. Gisteren hebben wij een schaap geslagt, dat wij ook gekregen hadden. Zondag ontvingen wij weer een heel diné. Dat kwam van Jufvrouw . . . . .. , die wonen over ons, dat is de vrouw van een zoogenaamde Portugees, maar dat is hij niet . . . .. Hij is zeker al vijftig jaar; zijn vrouw ziet er goed uit, en is zoo wat 18 jaar. Zij is altijd netjes gekleerd, vooral als zij hier komt kuijen, dan zijn alle zeilen bijgezet. Elke keer dat zij hier geweest is was zij in een ander toilet. Zij kan een weinig piano en guitaar spelen, en zingen; zoo tusschen beiden kom ik daar ook, dan speelt en zingt zij voor mij. Toen ik er de eerste keer was zonder Ko zou zij dat dan ook doen, en toen vraagde zij mij: wil ik eens een Hollandsch liedje zingen? En ziet daar begon zij te zingen een oude kermis deun, waarvan het refrein was:

> Moet ik dan van droefheid smoren,
> Hebt jij dan geen liefde voor mij,
> Kan mijn hart u dan niet bekoren?
> Ach, ruk mij van deez' wereld maar af!
> Gij doet mij dalen in het graf.

Ik had werk om mij goed te houden. Toen de predikant Smits hier logeerde, zijn wij daar te visite geweest, toen werd er ook muzijk gemaakt, en ook dat liedje gezongen.

Het stille dorp Zoutpansberg heeft zich eenige weken door drie gebeurtenisse gekenmerkt, bij Mijnheer Maré, die een winkel heeft, zijn drie geweren gestolen. Dan is er een ongeluk gebeurd met schijfschieten, toen is er een kind geraakt, een jongetjie van vijf jaar, en dat nog nog wel door zijne eigen vader. Gelukkig was het niet erg, hij is nu weer beter. Het derde ongeluk was dat een kindje hare voetjes verbrand heeft, maar dat is vrij spoedig hersteld.

Eene eigenaardigheid van de menschen hier en in den omtrek is, dat zij alle namen anders uitspreken, zooals Geyzer, Geyster; Duvenage, Duvenaar; Vercueil, van der Kuil. Het is in alle opzigten van groot belang er nu een eigen predikant is, want het is hier eene verwaarloosde boel, en zijn zooveel getrouwde menschen, die nog geen lidmaat zijn, er zijn nog al wetten, maar die worden niet gehandhaafd, een ieder doet maar wat hij wil. Eenige jaren vroeger was het hier erg gesteld, en was haast niets of het eindigde met een vechtparty. Maar dat is in de laatste jaren toch verbeterd. In de korten tijd, dat wij hier zijn, is er ook al eenige verbetering te bespeuren ,als dat zoo voort gaat, dan zal Zoutpansberg wel vooruit gaan. En wat al geschiedenissen hebben wij gehoord, in die korte tijd, dat ik hier ben, veel meer dan in mijn geheelen leven. Men leert hier het menschdom helaas niet van de beste zijde kennen, maar ook daarom is de werkkring des te uitgebreider, en zoo veel meer noodzakelijk, vooral op het jonge geslacht kan het meeste gedaan worden. Daar de groote menschen zoo slecht lezen en schrijven, heeft mijn beste man het besluit opgevat, de kinderen buiten catechiseren nog wat anders te leeren, daarom houdt hij nu de eerste dagen der week in de morgenuren school in de Kerk. Dat is voor hem eene groote opoffering, maar zijn goed hart en ware belangstelling heeft hem dat besluit doen nemen. Ik heb ook al eenige leerlingen in het breijen, en heb plan nu borduren te leeren."

In 'n brief van 8 November skrywe sy nog die volgende biesonderheid: „Op Pretoria is het binnen kort erg geweest, daar is de bliksen in die pastorij geslagen en het dak in brand geraakt, gelukkig spoedig gebluscht; menschen hebben geen ongeluk gehad. De predikant Begemann en zijne vrouw stonders ieder met een kind op de arm een oogenblik bedwelmd, maar zijn met de schrik vrij gekomen."

Dan wil ons nog iets meedeel uit die Kerkraadsnotule van 26 Desember 1864. Dit was in daardie tye algemeen gebruiklik, om, waar 'n predikant was, Avondmaal op kerstfees te vier. So ook in Soutpansberg na die koms van Ds. van Warmelo. In die notule van die kerkraadsvergadering wat die dag daarop gehou is, lees ons die volgende: „Een aanzoek van den Landdrost om de klok te gebruiken wordt overwogen; er wordt besloten dat de wereldlijke magt zich niet zal bemoeien met onze klok, daar zij alleen in kerkelijken dienst mag gebruikt worden."

So het die jaar geeindig, in vrede vir Ds. en Mevr. van Warmelo. En in vrede het die jaar 1865 vir hulle 'n aanvang geneem. Maar tog sou dit vir Ds. van Warmelo 'n rampjaar word, 'n jaar wat nog voor dat die eerste maand ten einde was, 'n verwoesting in sy lewe sou bring, wat hom alle lewensgeluk sou ontneem, waarvan hy eers later sou herstel. Maar hieroor 'n volgende keer.

(Word vervolg.)

S. P. E.

LASTER.

Eene vrouw had eens iets heel leelijks over haren leeraar, die een vroom en oprecht man was, verteld en het praatje had zich met de snelheid van 't vuur over de geheele gemeente, ja zelfs ver daarbuiten, verbreid. Na een half jaar, werd zij ernstig ziek en kwam tot 't besef van haar groote zonde. Zij gevoelde zich ook gedrongen naar de pastorie te gaan en haar leeraar om vergeving te vragen.

„Ik wil 't u van harte vergeven", sprak de oude prediker, „maar omdat gij mij toen zoo heel veel verdriet hebt gedaan, moet gij mij nu ook één wensch

vervullen."

„Van harte gaarne", antwoorde de vrouw haastig.

„Ga dan naar huis, slacht een zwarte kip, pluk al haar veeren, ook de kleinste, laat er geen enkele verloren gaan en breng ze mij dan in een mandje."

De vrouw, die zeker dacht, dat het hier een geheimzinnige tooverij gold, deed wat haar bevolen was en kwam na een poos met een mandje vol veeren terug.

„Ga nu door het dorp, werp om de drie passen een paar veertjes uit, en ga dan den toren op bij 't galmgat van de klokken, en strooi dan de rest de lucht in. En kom dan terug."

Na een half uur was de vrouw bij den prediker terug. Haar mandje was leeg.

„Heel goed," zei de oude man vriendelijk. „Ga nu weer 't dorp in en zoek nu al die veertjes weer terug, maar zorg, dat er geen enkel aan ontbreekt!"

Verschrikt keek de oude vrouw hem aan en zei: „Maar dat is onmogelijk! De wind heeft ze overal heen gejaagd!"

„Ziet ge, vrouwtje, zoo is't met uw lasterpraatjes van toen ook gegaan. Wie kan die woorden weer terugnemen en onschadelijk maken?"

O mijne lezers, waken wij over de zonden onzer tong! De tong is een doodelijk venijn; wie kan haar temmen? Zet, Heer een wacht rondom mijn lippen, opdat zij niets dan Uwen lof verkondigen en wat voor mijne naaste tot zegen zij.

Uit Pniel.

EEN EN ANDER OOR SEWENDEDAAGSE ADVENTISME.

„De Zoon des mensen is een Heer ook van de sabbat", Mk. 2, 28. Dus is die Sabbat (Saterdag) Sy dag. En volgens Joh. 1, 3: „Alle dingen zijn door Hetzelve (n.l. het Woord, d. i. Kristus) gemaakt" is ook die Sabbat deur Hom gemaak. Die Sabbat is deur God reeds met die skepping ingestel, geseën en geheilig (Gen. 2, 2-3). En omdat die hemel en die aarde eerder sal verbygaan, dan dat een jota of een tietel van die wet sal verbygaan (vgl. Mt. 5, 18), daarom moet die sewendedag van die week (Saterdag) nog as Sabbat gevier word. Dit was min of meer die argumente en tekse, waarmee 'n Sewendedaagse Adventis onlangs 'n publieke disputasie met ons oor die onderwerp ingelei het.

U sien dus, net met vier tekse, uit hulle verband geruk, word kant en klaar aangetoon, dat die viering van die sewende dag van die week, die Joodse Sabbat, ook vir ons as kristene nog bindend is. Die saak is egter nie so eenvoudig nie, soos dit ons hierbo aangetoon wou word. Laat ons die vier genoemde tekse nader besien en U aantoon, dat as skriftuurplaatse uit hul verband geruk is, alles daarmee bewys kan word.

As die uitgangspunte verkeerd is, is ook die gevolgtrekkings onjuis. Mk. 2, 28 is as uitgangspunt alreeds verkeerd toegelig, omdat dit uitgelig is uit die verband. Tesaam met die ander drie tekse word Mk. 2, 28 gebruik om die bindende gesag van die sewende dag as rusdag te bevestig. Lees ons egter die verband, dan blyk dit, dat die Heer Mk. 2, 28 nie aangehaal het om die bindende gesag ,en die wettiese gebondenheid te versterk nie, maar juis omgekeerd, om Sy disiepels vry te pleit, omdat hulle volgens die Fariseërs die Sabbatsgebod gebreek het, toe hulle koringare op die Sabbat gepluk en uitgevryf het (vgl. vers 23-28). As die Heer dus sê, dat die Soon van die mens ook Heer van die Sabbat is, dan is dit nie om die wet nog meer bindend te maak nie, maar om Sy gesag te toon om uitsonderinge toe te laat en veranderinge aan te bring, waar Hy wil (vgl. Mt. 5:22,28,34). Die teks in sy verband geneem, pleit dus eerder vir ons standpunt, as vir die van die sewende daagse Adventiste, ook genoem Sabbatariers.

Joh. 1:3. Dit sien op die skepping en nie op die instelling van een dag as rusdag nie.

Gen. 2:2,3. Hier word die sewende dag geseën en geheilig, maar nog nie as wet gegee nie. Dit sou eers geskied met die wetgewing op Sinai, 430 jaar na die verbond van God met Abraham (Gal. 3:17).

Mt. 5:18. As die teks in sy verband geneem word, dan steun dit juis ons standpunt, dat die wet vervul is. Die teks sien nie op die *lengte* van tyd, wat die wet sal duur nie, maar op die *sekerheid* van vervulling, vgl. die laaste reël, waar die nadruk op moet val, n.l. „*totdat* het alles zal zijn geschied." Die „totdat" toon juis aan, dat daar 'n tyd van vervulling sal aanbreek. En dit is juis, wat ons beweer, n.l. die wet is in Kristus vervul. Die teks kan alleen vir die standpunt van die Adventiste pleit, as die laaste sinsnede weggelaat word. En dat die woord „wet" hier nie sien op die 10 gebooie nie, soos beweer deur die sewende daagse Adventiste, blyk uit vers 17, waar sprake is van Wet en Profete, en uit verse 23, 29, 31, 38, 43, wat alger verwys, nie na die 10 gebooie nie, maar na die 5 boeke van Moses.

Met die voorafgaande wil ons U 'n proef gee, hoe die Sewendedaagse Adventiste met tekse omspring en hulle uit die verband ruk om een of ander leerpunt daarmee te verdedig. Uit boeke van Adventiste sou hierdie viertal uit die verband gerukte tekse 'n paar maal verdubbel kan word. Maar dis genoeg om U 'n idee te gee.

Op die wyse word die gemoed van vele verontrus en meer as een eenvoudige, maar eerlike siel oploop gejaag.

'n Volgende keer hoop ons U iets meer van die Amerikaanse sekte mee te deel.

Joh. Dreyer.

VREDE MAKEN.

Vrede op aarde.

Als niet engelen dit gezegd hadden, zouden wij er om lachen.

Met Jezus' komst is het waarlijk niet vrede op aarde geworden. De oorlogen zijn niet verminderd maar vermeerderd, zijn zelfs geraffineerder, wreedaardiger geworden en de oorlog van 1914—1918 was wel de meest beestachtige afschuwelijkheid die er ooit onder de Zon geschied is.

Vrede op aarde.

„Nu ja", zegt iemand, „maar dit bedoelt niet eene wereldvrede, maar dat de Kerk vrede zal verbreiden over de wereld door de prediking van het Evangelie. Over dit onderwerp kunnen wij lang en breed met elkander praten, maar zeker is dat de vrede net zoo min binnen de Kerken gevonden wordt als daarbuiten.

De tong, waarmee wij God loven (?) en de menschen, die naar Zijn beeld geschapen zijn, vervloeken is nog altijd een heel klein en een heel gevaarlijke ding. Het doet denken aan een schorpioen of een instrument waarmee men gif inspuit. De menschelijke tong is dikwels even gevaarlijker als die van een slang. Jakobus heeft er vreeselijk zich over verantwoordigd. Zeker, heeft hij bij ondervinding hoe de kwaadsprekende en dus kwaaddoende mensch twist en tweedracht verwekt. Wiens duivelsch genoegen het is om Gods akker te verwoesten en de vrede en eensgezindheid der Gemeente te ontwrichten. Als zij, die vrede stichten zalig zijn en Gods kinderen zullen genaamd worden, dan zijn zij, die twist en tweedracht stichten rampzalig en zullen duivels kinderen genaamd worden.

God verlosse onze Kerk van de twistzieken, de praatzieken, van de oorblasers en achterklappers, van die ieder oordeelen en veroordeelen behalve zichzelf!

Nu is het de roeping van predikant en ouderlingen om vrede te maken. Zij behooren ook het voorbeeld te geven. Zij moeten vredelievende harten bezitten. En als zij liefhebbende harten bezitten, dan zullen zij ook den vrede liefhebben, vrede najagen, vrede brengen. En de zaligheid van dit liefdewerk zullen zij zeker ondervinden.

Soms is het niet moeilijk om als daar in de Gemeente twist en onderlinge tweedracht heerscht, er een eind aan te maken.

En ik weet niet of ergens zoo'n ideale Gemeente bestaat, waar het *altijd* liefde en vrede is. Paulus had tenminste ook al te klagen dat er in de Gemeente van Corinthe twisting was, men daar elkander bezig was te vereten en te verbyten.

Met takt, overredingskracht en — wat goeden wil van de rusiemakers kan men het een heel eind brengen.

Zoo ook met moeilijkheiden in een huisgesin of tusschen buren.

Maar niet altjid is het voor een predikant of ouderling of voor beide saam gemakkelijk om „vrede te maken", vooral als er boosaardig opzet bij in 't spel is.

Ik gebruik nu ook maar de uitdrukking vrede maken omdat dit de geijkte term geworden is. Maar toch zou ik liever willen spreken van vrede stichten of vrede wekken. En ook zoo is de uitdrukking nog onbevredigend. Vrede is niet iets wat „gemaakt" wordt. Niet iets wat van buiten af in elkaar gezet wordt zooals een stoel of een kast. Vrede, verzoening, ontstaat, groeit van binnen uit. Als de gezindheid tot vrede of verzoening niet aanwesig is, „maken" wij niets. Al doen wij ook nog zoo ons best, al praten wij uren lang. Integendeel, dan blijken onze woorden de tegenovergestelde uitwerking te hebben, zijn ze niets minder dan olie in het vuur.

En dit is een moeilijkheid waarvan iedere predikant en iedere ervaren ouderling van weet.

De kunst is dan die absoluut onmisbare gezindheid te wekken. Zonder menschenkennis, d.w.z. zonder kennis van het menschelijke hart zal al ons pogen vruchteloos blijken.

Is de plicht om vrede te maken soms gemakkelijk, meestal moeilijk, dikwijls is het onmogelijk.

Terloops wil ik opmerken, dat het in sommige gevallen het verstandigste is ons heelemaal niet met de zaak te bemoeien. Er zijn menschen, die onbeduidende geschillen bij den Kerkeraad aanbrengen en niet altijd met zuivere bedoeling.

Maar er zijn ernstige gevallen, waar alle pogingen, hoe goed ook bedoeld moet mislukken.

Tenminste moeten mislukken vandaag en morgen en overmorgen — totdat de tijd rijp is voor verzoening en vrede.

Men kan dit betreuren, aan dit feit is niets te veranderen en meer dan eenmaal ben ik voor zulke gevallen ingeroepen geworden, natuurlijk zonder 't minste sukses. Integendeel, soms met een reaksie van beide partijen, die de verwijdering nog grooter maakte. Een verstandig predikant of ouderling zal dan ook met verstand te werk gaan. Hij zal zich allereerst herinneren: vrede wordt niet gemaakt, maar is afhankelijk van een innerlijke proces. In de tweede plaats zal hij nederig en ontmoedig zijn. Niet hij is het, die de harten verbrijzelt of verteedert, maar God.

Net zoo min als de eene mensch den ander kan bekeeren, kan de eene mensch den ander tot een of andere gezindheid dwingen.

Alleen hij, die noch zichzelf, noch den naaste kent, kan bij dit gebrek aan menschenkennis meenen dat hij alles kan in orde maken, in werkelijkheid kan hij alles verergeren in plaats van verbeteren: de wonde dieper maken inplaats van genezen. Hij moet 't dan overlaten aan den tijd. Juister: wij moeten 't overlaten aan den God ook van den tijd!

Daarom sprak ik van nederigheid. Ik kan er aan toevoegen: geduld, als eigenschap waarover een vrede-maker moet kunnen beschikken.

Wij kunnen zoo ontzaglijk veel bederven door zelf te willen doen wat God alleen kan doen.

En is er hier ook geen gevaar dat wij tevrede zijn met den schijn? den schijn van verzoening zonder de werkelijkheid van verzoening?

Gebeurt het niet menigmaal, dat zij die vandaag z.g. vredegemaakt hebben, morgen moeten hooren dat de twisten op den zelfden voet worden voortgezet; alleen met dit onderscheid dat er nu nog mèèr schoppen en trappen worden uitgedeeld dan vóór de tochzoo-goedbedoelte, maar toe mislukking gedoemde pogingen?

't Is van groot belang er van doordrongen te zijn, dat gezindheden en zielkundige processen levende dingen zijn, die niet gemaakt en dus ook niet naar onzen wil kunnen gefatsoeneerd worden.

Doe wat gij kunt en verwijt dan een ander niet maar ook uzelf niet, als Uw vredemakende vermogen maar heel beperkt blijkt te zijn. Als gij gedaan hebt wat u mogelijk was, zal God op Zijn tijd doen wat u onmogelijk was.

Kan ook de landman de groei van het koren forceeren?

Hij zal aan God over laten om daar te beginnen waar hij zelf moest ophouden.

Een groot zielzorger, een vrede-verwekker moet de eigenschappen van een verstanding landman bezitten, die op zijn tijd weet te werken of te wachten.

G. E. Alers.

LAAT MIJ NIET ALLEEN.

Laat nu, in angst en pijn,
Meester, mij niet alléén . . .
Wien heb ik buiten U?
Immers, niet een?

't Liefste, dat jeugd gewon
Naamt ge mij, liefde en eer.
'k Zweeg. Dat de Dienaar niet
Twist' met den Heer!

Vordert Gij alles nu?
'k Zwijg. Want ook dit is recht.
Zijt Gij de Meester niet?
En ik de knecht?

Maar blijft bij mij, blijft bij mij,
Blijft bij mij, o mijn God!
Maak niet Uw Woord te schand,
Maak niet uw trouw ten spot!

Hoort . . . om mijn eenzaamheid
Hoort U 't gemeen . . .
Laat mij, in angst en pijn,
Meester, niet gansch alléén!

Geerten Gossaert.

WAT SAL ONS LEES?

JENS NÖRREGAARD: Augustinus' weg tot het Christendom, uit het Deens vertaald door Henriette Ledeboer. N. V. G. J. A. Ruys'. Uitg. My, Zeist, 1930.

Die Deen Jens Nörregaard is 'n goeie kenner van Augustinus, reeds in 1920 het hy 'n dissertasie geskrywe oor die bekeering van Augustinus. In hierdie boek gee hy die vrugte van sy verdere studie. Die bekering van Augustinus tot die Christendom was 'n lang proses, wat ook nog na sy doop aangehou het, en ten oregte word dikwels alleen by sy Belydenisse stil gestaan. In hierdie boek laat die grondige Augustinuskenner ons die lewensgang sien van hierdie kerkvader, wat steeds toegeneem het in die kennis van God, toegeneem het in die genade. Ons hoop dat dit in Suid-Afrika ook baie lesers sal vind. Ons predikante behoort dit alger te koop. S. P. E.

CHRISTUSPREDIKING tegenover moderne Gnostiek. H. Veenman en Zonen. Wageningen 1929.

Die teenswoordige tyd het meer dan een ooreenkoms met die eerste eeue van ons jaartelling. Toe wou die Gnostiek die Kerk binne dring, en die Christendom oor-

weldig. In onse dae het ons ook weer 'n worsteling met die Gnostiek, wat onder verskillende vorme soos Teosofie, Chr. Scientisme en Spiritisme die Kristendom bekamp. In hierdie boek vind ons drie voordragte, van Prof. Dr. Th. L. Haitjema oor Anthroposophie, Dr. H. Schokking oor Teosofie en Dr. J. C. Kromsigt oor Chr. Science. Die voordrag van Prof. Haitjema het ons die meeste bevredig. Dit is jammer dat ook nie 'n voordrag oor die Spiritisme opgeneem werd nie. Aan iedereen wat die moderne Gnostiek nader wil leer ken, en wat daarmee in aanraking kom en dit moet beveg, beveel ons hierdie boek van ganser harte aan. S. P. E.

JACOB B. BULL: Hans Nielsen Haug, de Leekeprediker van Noorwegen. N. v. G. J. A. Ruys' Uitg. My. Zeist, 1929.

Meermale het ons in „Die Hervormer" gewys op die frisse Noorse, Sweedse en Deense boeke wat in Hollandse vertaling verkrybaar is. Dit sal ons lesend publiek ten goede kom om daarmee kennis te maak, en ons kerke sal daarby baat vind om die frisse wind uit die Skandinaviese teologiese wêreld ook oor ons te laat waai. Hierdie boek van Bull teken ons in die vorm van 'n verhaal die figuur van Haug, wat aan die end van die agtiende eeu, toe 'n dorre Rasionalisme, 'n ontaarde Herrnhuttisme en 'n dooie ortodoksie die oorhand in Noorwege had, as 'n getroue getuige, 'n lewende Kristendom onder die volk gepredik het. Ons word in aanraking gebring met worstelende siele wat soekende was naar die ewige Stad. Die boek dreig soms om 'n klein bietjie eentonig te word, maar dit is die moeite werd om dit te koop en te lees. Aan sulke boeke is daar 'n groot behoefte onder ons volk. S. P. E.

Prof. Dr. A. M. BROUWER: Wat is ons den Bijbel? N. V. — G. J. A. Ryys' Uitg. My. Zeist.

Hierdie boek is vroër reeds deur Prof. Dr. B. Gemser in ons blad aangekondig, waarheen ons verwys, en tewens graag nogmaals die aandag daarop wil vestig. S. P. E.

DERIC ONDER DIE INDIANE. Deur Deric Nusbaum, vert. deud O. G. P. Grosskopf, Prys 5/-, uitg. J. L. van Schaik, Bus 726, Pretoria, pp. 222.

Ek het bogenoemde boek met genot en belangstelling gelees. Die boek is netjies afgewerk, mooi gebind en met talrike plate voorsien. Dit lees vlot. Die styl is boeiend. Deric, 'n vertienjarige seun, beskrywe sy ontvindings onder die Indiane in die Suidwes van Amerika. Die inhoud verryk die leser se kennis. Allerlei interessante gegewens omtrent die sedes en gewoontes van die Indiane word verstrek. So lees ons o. a. hoe hulle soms danspartye in 'n kerk hou — „hulle bedoel gladnie om oneerbiedig te wees nie; hulle danse is vir hulle heilig en hulle beskouw dit as heeltemaal toepaslik", p. 61. Ook kry ons amusante meedelings, b.v.: „Langs die pad het ons die posryer op sy klein ou donkie teëgekom. Toe hy naderkom, roep hy: „Toit, toit! Laat my verby kom my klein vliegtuig", p. 175. Van 'n seker Indianer vertel die skrywer, dat hy baie trots is op sy Engels. „en as 'n mens hom vra waar hy dit geleer het, ontwoord hy met 'n stralende gesig: „I learn um in jail!" Ek kan die boek vir ons jongmense met alle vrymoedigheid aanbeveel. D. F. E.

KUISHEID, deur Ds. J. J. Knap, uit die Nederl. vert. deur P. J. Loubser en C. de W. Visser, pp. 143, prys 3/-, uitg. J. L. van Schaik, Bus 724, Pretoria.

Die geskrifte van Dr. Knap behoef geen aanbeveeling nie. Wat uit sy pen vloei, is ons aandag werd. Bogenoemde boek is nou in Afrikaans te kry. Ons juig die verskyning daarvan van harte toe en sou dit graag in al ons gesinne sien. Mag die boek wyd en syd versprei word! Die boek is keurig uitgevoer, die druk helder, die formaat handig. Op kiese en ernstige wyse behandel die skrywer sy onderwerp. Niemand kan die inhoud sonder belangstelling lees nie. Daar is hoofstukke: Die heilige huwelik, Die huwelikslewe, Die stille kwaad, Innerlike kuisheid, Ten bloede toe stry, e.s.m. Ons wens die boek 'n baie ruim debit toe.

D. F. E.

VOX THEOLOGICA, Interacademicaal Theologisch Tydschrift, Orgaan van de vereeniging van studenten in de Theologische Fakulteiten in Nederland. 1e Jaargang, No. 2, Maart 1930. Uitgevers: Van Gorcum & Comp. N. V. Assen.

So'n onderneming behoort toegejuig en gesteun te word. Dit is 'n teken des tyds, dat studente van teolologiese fakulteite aan verskillende Uniwersiteite met verskillende teologiese oriëntering gesamentlik 'n tydskrif uitgee. Hierdie nommer bevat die volgende inhoud:

Suidelike Lewens Assosiasie
(Southern Life Association of Africa.)

SUIWER AFRIKAANS. HEELTEMAL ONDERLING.

As ons die Premies en die Bonus-uitkering van 69 van die vernaamste Assuransie-Maatskappye bestudeer, dan is ons bonus gelyk aan £2.17.1 per jaar per £100.

Vraag om ons gesamentlike Versekering vir man en vrou, betaalbaar by die dood van die eers sterwende.

Ons Onderwys-polisse is die beste vir die Opvoeding van U kind.

Skryf vir vol besonderhede aan Bus 248. — Pretoria.
Fondse £5.000.000 alles in S.Afrika belê.
J. J. VAN GINKEL, Bestuurder. Suidelike Lewens Gebou.

De onjuiste karakteristiek van het Calvinistisch kerkbegrip by Troeltsch;
Waarom de sosiale kwestie op de kansel?
Ontwikkeling en toestand van de ethische theologie;
Kroniek.

Die prys vir Suid-Afrika is 5/- per jaar, en ons hoop, dat ons predikante en studente hierop sal inteken. Dit kan gedoen word deur middel van 'n boekhandelaar.

S. P. E.

VERSLAG VAN DIE UNIALE TAAL- EN KULTUUR KONFERENSIE, gehou op Bloemfontein, 18 en 19 Desember 1929. Uitgegee deur die Federasie van Afrikaanse Kultuurverenigings, Bus 3686, Johannesburg.

In die pers was reeds min of meer uitvoerige verslae van die verrigtinge van die Konferensie wat verlede jaar in Desember maand in Bloemfontein gehou is. Die offisiële verslag, wat die verskillende referate bevat, wat gehou is, word ons nou deur die Federasie aangebied, teen die geringe prys van 1/6.

Ons wens dit in die hande van al ons Afrikaanse toonaangewers op kultureel gebied. Voor in kom die gedig voor van wyle Dr. A. G. Visser, „Nimmer of Nou", wat nog nie bekend genoeg is nie, en wat ons dus hier afdruk:

Wank'lende skepies op went'lende bare,
maar 'n standvastige hand aan die roer —
so het die Almag deur duisend gevare
voortyds ons voorsate hierheen gevoer.
Kennelik sien ons Sy hand deur die jare
nog in die wiss'lende lot van die Boer
wag'lend sy wa in 'n see van barbare,
vas sy vertroue op God en sy roer.
Sal ons die Voortrekker-stempel bestendig
— Heer van sy hoewe en baas van sy plaas
of deur verslapping ontaard en lamlendig
op ons geboortegrond Kneg word en Klaas?
Had ons die Eendrag—die mag—van ons leuse;
had ons die Wil om te handhaaf, te hou . . .
hier lê die kruispad, en kort is die keuse,
maklik die dwaalweg, maar . . . lank die berou!

Vrye wind, vryheidswind, wind van die velde,
velde gedrenk met die edelste bloed,
dreun met die drang, met die durf van ons helde,
wek in die slapendes ywer en gloed.
Rig weer die duistere blik naar die sterre;
Breng ons die magwoord, die wagwoord getrou,
fluister dit, bulder dit heinde en verre:
spreek met 'n donderstem: Nimmer of nou!

Nimmer of nou! tot die broeder wat twyfel
wat is sy dure, sy heilige plig;
Nimmer of nou! — tot die stryder wat weifel
met die oorwinning reeds byna in sig;
jubel en juig met al luider beklemming:
„volg die Oranje, die Blanje die Blou!
„Nou is die dag, nou die uur van bestemming.
„Werda! Suid-Afrika! Nimmer of nou!"

S. P. E.

NIEUWE THEOLOGIESCHE STUDIEN. Praktisch Maandschrift voor Godgeleerdheid. Geredigeerd door Dr. A. van Veldhuizen. 13de jaargang. No.'s Jan., Febr., Maart 1930. Uitgawe H. Veenman & Zonen, Wageningen, Holland.

Aan hierdie goed geredigeerde tydskrif werk, saam met die redakteur, nege van die bekendste Hervormde theologiese professore in Holland. Hulle name alleen is waarborg genoeg, dat hier artiekels gelewer word van hoogstaande wetenskaplike gehalte. As 'n jong volk en kerk moet ons in noue voeling bly met wat in die buiteland op die gebied van die teologiese wetenskap verskyn. Hierdie tydskrif bied daartoe 'n goeie geleentheid. Dit kos omtrent 11/- per jaar vir die buiteland.

J. G. M. D.

DE HOOGE VLOED. Van Alex. Corkey. Vry vertaal uit die Engels deur H. J. v. d. Munnik. J. N. Voorhoeve — 's Gravenhage.

Hierdie mooi boeiende verhaal van 'n jong predikant in Amerika wat opkom vir reg en geregtigheid is die moeite werd om te lees.

Dis interessant en boeiend, sonder om vermoeiend te wees. Dis 'n boek vol ideale, waarvan die jeug van ons kerk alleen voordeel kan trek. Dit word sterk aanbeveel. Die uitgawe is netjies. Die vertaling lees vlot.

J. G. M. D.

DE VISSCHER VAN NISPENRODE. Deur W. Schippers. Voorhoeve—Den Haag.

Ook 'n mooi boek. Dit speel in die Napoleontiese tydperk en is 'n lesenswaardige verhaal met 'n gesonde strekking. As ons jeug maar meer sulke boeke in hande wil neem! Die uitgawe laat niks te wens oor nie.

J. G. M. D.

KORT GESKIEDENIS VAN DIE HUGENOTE, deur d'Arbez. Afrikaanse vertaling deur T. J. Kruger. Uitgegee deur de Bussy.

Die boekies van D'Arbez is goed bekend en het byna geen aanbeveling meer nodig nie. Die geskiedenis van die Hugenote is egter swak bekend. Dit behoort geken te word. Lees die boekie. Gee dit aan U kinders om te lees. Dit sal U ook weer met liefde besiel vir U protestantse geloof. Die vertaling is deurgans geslaag. Die uitgawe is keurig.

J. G. M. D.

PROF. Dr. A. W. BYVANCK: Byzantynsche Kunst. Uitgave H. J. Paris, Amsterdam, 1930.

Die bekende Amsterdamse Uitgewer H. J. Paris laat 'n serie monografieë die lig sien, gewy aan kuns. Dit kos per deeltjie ongeveer 4/-. Bogenoemde is een van die monografieë. Dit gee ons 'n keurige beknopte uiteensetting van die ontstaan en die groei van die Byzantynse Kuns, wat onafskeidelik aan die Kerk verbonde was, en as sodanig 'n weerspieëling van die siel van die Griekse Kerk in die vroeëre eeue. Die liefhebber van die ou Kerkgeskiedenis, en van die Oosters Kristlike kuns vind in hierdie uitgawe dan ook 'n boek om sig mee te verryk, en te veredel. Dit is so jammer, dat ons soms so weinig oog het vir die kerklike kuns, en ook daarom wens ons hierdie mooi boeke, wat so baie illustrasies bevat, 'n voorspoedige weg in ons vaderland. Die heer Paris verstaan dit uitstekend om sy uitgawe smaakvol te maak.

S. P. E.

KERKLIKE EENHEID.

In die „Algemeen Weekblad" skrywe Prof. Dr. H. Th. Obbink die volgende oor „Kerkelike Eenheid", wat ons graag hier oorneem, omdat ook vir ons in Suid-Afrika daar baie uit te lere is:

In „de Waarheidsvriend" had onlangs een belangrijke discussie plaats tusschen Ds. van Helsdingen, Geref. pred. te Hendrik Ido Ambacht en een ongenoemde.

Ds. v. H. betreurt de kerkelijke verdeeldheid, d.w.z. vooral de daarmee gepaard gaande vijandige stemming aan weerszijden. Hij acht het verkeerd dat men elkaar uitscheldt voor synodalen, valsche kerk of scheurmakers en constateert (terecht) dat we het met dergelijke middelen niet beter maken, maar veeleer erger. Ineensmelting van al die kerken acht hij (evenzeer terecht) niet mogelijk, omdat men dan terecht zou komen bij den grootsten gemeenen deeler van alle belijdenissen, wat natuurlijk een monstrum zou zijn. Hij had hier nog kunnen bijvoegen dat daarmee de geschiedenis van iedere kerk afzonderlijk geweld zou worden aangedaan. Hij komt dan tot de conclusie dat de erkenning van de „pluriformiteit" der kerk de voorwaarde is om tot betere toestanden te geraken.

„Laat iedere kerk", zoo zegt hij, „haar licht vrij uitstralen, vertrouwend op de werking des Heiligen Geestes", en dan ontstaat de mogelijkheid dat die verschillende kerken met elkander in verbinding treden als gemeenschappelijk bolwerk tegen ongeloof en revolutie. Hij stelt ten slotte een viertal conclusies op, waarvan de derde begint: „Alle kerken, die den drieëenigen God belijden, hebben zich te vereenigen tot een Kerkenbond".

In hetzelfde nummer van „de Waarheidsvriend" beantwoordt de ongenoemde, aan wiens adres het bovenstaande gericht was, dat hij juist op't principieele punt met den schrijver niet kan accoord gaan. Immers: „wat er bij mij volstrekt niet in wil is dit, dat men het bestaan van verscheidene kerken in Nederland, die allen beweren te staan op den bodem der belijdenis,wil goedpraten met de leer van de pluriformiteit der Kerken". Volgens dezen schrijver is er in Nederland slechts plaats voor één kerkelijke instituut op den bodem der belijdenis.

Ik acht deze correspondentie belangrijk, omdat er uit blijkt, van hoe principieelen aard de tegenstellingen zijn tusschen leden van verschillende kerken die op den bodem der belijdenis staan. Niet alleen dat men niet wil samenwerken, maar men erkent zelfs elkander niet. Tusschen de Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken b.v. is geen officieel contact. Ze ontmoeten mekaar nooit. In de Geref. Kerken zijn er nog altijd die van de Herv. Kerk sprekende, gaarne zeggen en schrijven „Hervormd Genootschap" en een Geref. Kerkelijk blad klaagde er eens over dat een geref. predikant de intrede van zijn Hervormden collega had bijgewoond, en daardoor implicite had erkend dat het Herv. Genootschap een Kerk was. In Transvaal (te Johannesburg en te Nijlstroom) hebben onlangs geref. predikanten deelgenomen aan de handoplegging bij de bevestiging van twee proponenten in de Hervormde Kerk. Dat zou bij ons niet gaan, helaas. Nu wil de ongenoemde schrijver in „de Waarheidsvriend" wel wederkeerige erkenning, zelfs samenwerking, b.v. bij de vaststelling of wijzing van de geref. belijdenis. Maar hij wil niet: pluriformiteit. Het is niet duidelijk hoe samenwerking van kerken kan bestaan zonder erkenning der pluriformiteit. Immers: samenwerking onderstelt pluriformiteit. En de wijze waarop in de geref. kerken den „Calvinistenbond" is begroet, bewijst voldoende dat men ook aan die zijde van pluriformiteit niets moet hebben.

Aan beide zijden heet het: er heeft maar één Kerk recht van bestaan. En dat is mijn kerk.

* * *

Dat is natuurlijk een fictie. Reeds dadelijk na de Reformatie zien we het Protestantisme uiteengaan in verschillende landskerken: pluriformiteit. En in elk der landen splitste de Protestantsche Kerk zich weer in verschillende denominaties, een proces dat nog voortgaat en dat voor een deel in zeer reëele gegevens gegrond is: pluriformiteit. Dat zijn feiten. En wie feiten negeert, leeft uit een fictie. Dat kan een dierbare fictie zijn, door de traditie geheiligd, maar het is een fictie. De werkelijkheid is anders. En wij hebben de werkelijkheid te aanvaarden; we kunnen pogen haar te wijzigen, te verbeteren, maar haar negeeren is kortzichtig en onverstandig, want dat gaat altijd ten koste van eigen kracht en invloed. De pluriformiteit der kerken, die niet door Dr. Kuyper is uitgevonden, maar eeuwen geleden door de geschiedenis der kerk zelf is verwezenlijkt, kan niet meer straffeloos worden genegeerd. Zij behoeft de eenheid der „ware Christgeloovigen" niet te schaden — mits ze wordt erkend.